

שנת שביתה ראיון עם מיה בכרך סלוניק

:: יואב רובין

עצמו. רמת המחויבות וההתארגנות הספונטנית היתה מרשימה, אלא שלא גיבתה אותה שום התארגנות "מלמעלה". עובדה זו באה לידי ביטוי במיוחד בהפגנה הגדולה בכיכר רבין. מצד אחד הגיעו המונים לכיכר, דיברו על מאה אלף איש, אולם מצד שני, על הבמה היא נראתה לא טוב. הופיעו המון זמרים ואפילו לא איש רוח אחד. עלה החשש שאם אלה הפנים שארגון המורים מציג אז אולי המאבק לא מתנהל נכון.

תחושת חוסר הגיבוי מלמעלה התעצמה בעקבות התגברות התחושה שלא רק שארגון המורים מתנהל לא נכון אלא שלמעשה כל המחאה שלנו אינה חודרת את תקרת הזכוכית בינינו וביין הפוליטיקאים: הגנה הבאנו מאה אלף איש לכיכר וזה פשוט לא משנה לפוליטיקאים בכלל – הם לא רואים אותנו. כתוצאה מכך נוצרה תחושה של מאניה-דפרסיה חזקה: רגעי התעלות לצד רגעי משבר ויאוש.

צווי המניעה חיזקו, דווקא, את תחושת ההתעלות. ערכנו לקראתן שתי אסיפות בין מורי בית הספר שהיו מאוד משמעותיות ובסופן החלטנו שאנחנו, לפחות באופן מוצהר, מסרבים לצווי המניעה. כאשר הגיעו הודעות של בתי ספר נוספים שהם מסרבים לציית לצווי המניעה ההרגשה היתה כמו המדורות של בר כוכבא הנדלקות מעל ראשי ההרים לסמן את המרד. ההענות לקריאה, גם של מורים שקודם לכן היססו או אפילו התנגדו לשביתה, נתנה תחושה של כח, וביטאה את היכולת של מילים, שיחה ופעילות של אנשים בודדים לשנות. וכך, אחרי השיא בלילה הלכן, התבשרנו שניצחנו, שהשביתה הסתיימה, צווי המניעה נמנעו והשגנו הסכם טוב. כך גם האמנו בתחילה והרגשנו שמדובר בהתחלה של תהליך עבודה רציני ובכשורה של שינוי אמיתי. ואז, כצפוי, חזרנו ללימודים וכל אחד לבית ספרו שלו, לכתתו שלו.

חזרה לשגרה לחוצה

החזרה לבית הספר היתה קשה. קודם כל מפני

במהלך שנת הלימודים האחרונה, תשס"ח, נערכה שביתת המורים הארוכה ביותר בהיסטוריה של מדינת ישראל. שביתה זו התאפיינה במעורבות גדולה מאוד של מורים ו"סתם אזרחים" רבים ובמהלכה אף התקיימה ההפגנה הגדולה ביותר אי פעם בנושאי חינוך, שהשתתפו בה כמאה אלף איש. לשביתה היתה השפעה מכרעת גם על המשך השנה. כמי שהיה פעיל במהלך השביתה אך אינו מורה, עניין אותי לשמוע כיצד השפיעה השביתה על שנת הלימודים כולה. לכן ביקשתי ממיה, מורה בבית הספר הראל במבשרת ציון, חברה ושותפה לדרך, לעשות מעין חשבון נפש אישי בנוגע לשנת השביתה.

במהלך השביתה

שנת הלימודים התשס"ח התנהלה מראשיתה בסימן השביתה. חיכינו לה מתחילת השנה בציפיה ובתקווה, ואכן כאשר השביתה החלה מהר מאוד התחלנו בפעילות אינטנסיבית: הקמנו מטה מאבק של בית הספר עוד לפני שהוקם מטה המאבק הכללי בירושלים ויצאנו למשמרות מחאה מול הבית של שר האוצר בר-און שנמצא לא רחוק מבית הספר. משמרות מחאה שנמשכו כל בוקר עד שבר-און נסע לחו"ל.

כאשר הוקם המטה בירושלים, שהפך להיות בהמשך למטה הארצי הכללי, נטלנו חלק בפעילויות שאורגנו על ידו באוהל המחאה ובהפגנות, אבל גם המשכנו לפעול במסגרת הבית-ספרית המצומצמת יותר בהפגנות ביישוב שלנו, ארגון יום טיול וכד'. הרגשתי כאילו אני חיילת במאבק ועל כן עלי להרתם אליו בכל זמן שאני יכולה (כמובן במגבלות של אם צעירה עם שני ילדים קטנים).

לאורך כל הזמן הזה הפעילות היתה תוצאה של רצון וארגון שעלו מ"השטח". ההתעוררות של ה"שטח" הפתיעה את כולם ואפילו את השטח

לא הצלחנו, כמערכת חינוך וכמורים, לגרום לתלמידים להרגיש שמערכת החינוך היא שלהם. שלהם לא במובן של צרכנים ש"מגיע" להם אלא במובן העמוק של אחריות כלפי מה ששייך להם.

ההתעוררות של ה"שטח" הפתיעה את כולם ואפילו את עצמו. רמת המחויבות וההתארגנות הספונטנית היתה מרשימה, אלא שלא גיבתה אותה שום התארגנות "מלמעלה".

יואב רובין הוא חבר קהילה בקיבוץ בית ישראל ועורך כתב העת חברה.

yoavru@gmail.com

אך את הצרות הללו של מערכת החינוך ידעתי עוד לפני שהלכתי להיות מורה. מה שבאמת מציק לי ומקרב אותי לקראת יאוש היא התחושה שלא רק שמצבה של המערכת קשה, אלא שהדרג הפוליטי, שרק בידי הכח לאפשר את שינוי המצב באמצעות הענקת משאבים למערכת כדי שתוכל להתפנות להקדשת זמן ומשאבים לשאלות החינוכיות המרכזיות ולילדים, אדיש לחלוטין למצב של המערכת. זוהי תחושה כיום, יותר מחצי שנה לאחר השביתה, שהשקענו בה כל כך הרבה מאמץ ותקוות ושלא רק שנכשלה אלא נדמה שלא הצליחה אפילו לגעת במקבלי ההחלטות.

בין תקווה ליאוש

תחושת אובדן הדרך לאחר השביתה מביאה אותי ואת רבים מחברי לתמוך בניסיון לשנות את ארגון המורים מבפנים. אני שותפה להתארגנות של "רוח חדשה בארגון המורים" שמטרתה להתמודד בבחירות הקרובות לארגון המורים, שבאופן תמוה ביותר הנהגתו מסרבת אפילו לפרסם את מועדן (!), ולהחליף את ההנהגה הנוכחית בהנהגה שבאמת תייצג את המורים בשטח ותביא לתקווה חדשה לשינוי של ממש.

כמובן, לצד המערכת הציבורית שהיעדר המשאבים מנוון אותה, צומחות להן מערכות אחרות. שמקדישות מחשבה ומשאבים לבעיות הגדולות ולשאלות העומק. הן מעניקות להן תשובות שונות: חינוך דמוקרטי, אנתרופוסופי וכד', אבל אני עדיין לא רוצה לעבור אליהן. במידה רבה כשלון השביתה סימן עבורי את ההתנתקות של המדינה ממערכת החינוך הציבורית והיווה עבורי טראומה קשה, ייתכן שהיא מזכירה במשהו את תחושת אובדן האמון במדינה שנוצרה אצל חלק מהציבור הדתי לאחר ההתנתקות.

חשוב לי לציין כי אני מאוד אוהבת את עבודת ההוראה, את המפגש עם התלמידים, את העניין ואת המעורבות. בינתיים אני עדיין מאמינה שלמרות המדינה ניתן בכל זאת לפעול כמורה ולהצליח לחנך מתוך המערכת הציבורית, אולם אני חוששת מהיום שבו אני ארגיש שאני טועה גם בזה. שלמעשה היותי במערכת החינוכית גורמת ליותר נזק מאשר תועלת הן לתלמידים והן לי (כבר כיום העבודה כמורה אינה משתלמת לי מבחינה כלכלית). ביום הזה אם הוא חלילה יקרה אני ארגיש כמי שויתרה על המדינה. לא על הארץ, על השייכות לציבור, אבל כן על הממסד של מדינת ישראל ומה שהוא מייצג.

שהעומס גדל פי שניים בשל הצורך להשלים את השביתה והעובדה ששעות רבות שהיו אמורות להיות מתוגמלות הפכו ל"שעות השלמת השביתה", מין בור ללא תחתית. קשה יותר היה המרמור של התלמידים. התלמידים ברובם לא היו מעורבים והרגישו שהשביתה נעשתה על גבם. ההחלטה עצמה שלא לפנות אליהם ולא לעשות עליהם מניפולציות ו"מצפון" היתה נכונה, לדעתי, אולם העובדה שהם לא הרגישו מעצמם את השותפות הצביעה על בעיה עמוקה וכללית. היא הצביעה על כשלון שלנו בהעברת מסרי השביתה, בהדגשה כי לא מדובר על שביתה סקטוריאלית על תנאי שכר אלא שמדובר בעיקר על מאבק למען עתידם של התלמידים והמדינה, ועל יכולתנו להעניק להם חינוך ראוי.

לא הצלחנו, כמערכת חינוך וכמורים, לגרום לתלמידים להרגיש שמערכת החינוך היא שלהם. שלהם לא במובן של צרכנים ש"מגיע" להם אלא במובן העמוק של אחריות כלפי מה ששייך להם. תחושה שתגרום להם להיות מעורבים כי אחרי הכל זו "בעיה שלהם". כך מצאתי את עצמי בויכוח מול תלמידה בכיתה שמחתה על כך שזקקי השביתה מועברים עליה אפילו שזו לא אשמתה. ככל שעבר הזמן ולא היה נראה שאכן מתקיים תהליך שיוביל לשינוי משמעותי במערכת החינוך והלחצים במהלך השנה וה"רדיפה" אחרי החומר רק התגברו, התחלתי לחוש שאני מאבדת חלק מתחושת ה"לשם מה" בעבודתי כמורה. אני הרי הצטרפתי למערכת על מנת "להביא את המהפכה". ועשיתי זאת לא לבד, אלא עם שותפים שאכן נענו לקריאה והתייצבו בשביתה. אך בכל זאת נדמה שלא חל שום שינוי. שכרגע גם אם אעבוד במלוא המרץ, התפוקה שתגיע לבסוף לתלמידים אחרי הפיחות הגדול הנוצר כתוצאה מהכתה הגדולה ומספר השעות המצטמצם תהיה קטנה ביותר.

רק דוגמא קטנה – מחנכת במערכת היום מקבלת ארבע שעות חינוך. שעה מתוכם היא שעת חינוך בכתה, שעתיים מוקדשות לשיבת צוות וכך נשארת שעה אחת לשיחות אישיות, ניהול הכיתה, מעקב ותכנון. את שאר הזמן אצטרך להקדיש מזמני הפרטי (ולכן אעבור לחצי משרה). במצב הנוכחי של חלוקת המשאבים אני, כחלק מהמערכת, נאלצת להתאמץ רק כדי לקיים באופן סביר את השגרה ואין לי בכלל פנאי על מנת לנסות לחשוב על משהו מעבר לכך. כך גם למערכת אין בכלל אפשרות ופנאי לעסוק בשאלות עומק כמו מהן הבעיות והמטרות המרכזיות של חינוך בתקופה המודרנית.

תחושת אובדן הדרך לאחר השביתה מביאה אותי ואת רבים מחברי לתמוך בניסיון לשנות את ארגון המורים מבפנים.

במצב הנוכחי של חלוקת המשאבים אני כחלק מהמערכת נאלצת להתאמץ רק כדי לקיים באופן סביר את השגרה ואין לי בכלל פנאי על מנת לנסות לחשוב על משהו מעבר לכך. כך גם למערכת אין בכלל אפשרות ופנאי לעסוק בשאלות עומק כמו מהן הבעיות והמטרות המרכזיות של חינוך בתקופה המודרנית.

מיה בכרך
סולניק היא מורה
לתנ"ך ומחשבת
ישראל ומחנכת
בתיכון הראל.